

**CEZA MUHAKEMESİNDE YETKİ VE GÖREV
MESELESİNDE BAZI SORUNLARA İLİŞKİN
DEĞERLENDİRMELER**

Yrd. Doç. Dr. Murat AYDIN*

ÖZET

Ceza muhakemesinin temelini esas itibariyle mahkemelerin oluşturduğu tartışılmaz bir gerçektir. Mahkemeler vasıtasıyla yapılan yargılama sayesinde ceza muhakemesinin amacı olan maddi gerçeğe ulaşılmaya çalışılmaktadır. Ancak bu sağlanırken de yargılamanın güvenceli mahkemelerde yapılmasını sağlamaya dönük olarak görev kuralları, usul ekonomisi ve yargılama kolaylığını sağlamaya yönelik yetki kuralları ve bağlantı kuralları ihdas edilmiştir. Bu çalışmamızda genel olarak yetki ve göreve ilişkin temel bilgiler verilmekle beraber asıl olarak bu kurumlara ilişkin karşı karşıya kalınabilecek bazı sorunlar ve bu sorunlara çözüm önerileri üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Görev, Yetki, Bağlantı, Ceza Mahkemeleri Arasında Görev ve Yetki Uyuşmazlığı.*

*Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Usul Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

**ASSESSMENT ON SOME PROBLEMS ABOUT
TASK AND AUTHORIZATION ISSUE IN
CRIMINAL PROCEDURE LAW**

ABSTRACT

It is a indisputable fact that the courts are basis of criminal procedure law. The purpose of criminal procedure is fact and we use the courts to achieve that. However during this activity we have to use guaranteed court by task rules. At the same time we provide procedural economy and ease of trial by authorization rules and connection rules. In this article we plan to give some information about basic principles of task and authorization but mainly we analyse about some problems and solutions ways for this topics.

Key Words: *Task, Authorization, Connection, Conflict Between Criminal Courts About Task and Authorization.*

GİRİŞ

Ceza muhakemesi açısından mahkemelerin tasnifi görev kuralları sayesinde söz konusu olmaktadır. Doktrinde görev kurallarına ilişkin görev kavramı yerine madde bakımından yetki kavramı da kullanılmaktadır. Bu kapsamda hangi suça hangi mahkemenin bakacağı sorusunun cevabı esas olarak görev kuralları ile verilebilecektir. Suçların esas olarak ağırlığına göre hangi mahkemenin görevli olduğunun tespitinin yanı sıra hangi yer mahkemesinin de bölgesel olarak davaya bakabileceğinin de tespiti gerekmektedir ki bu sorun da yetki kuralları sayesinde çözümlenmektedir. Yetki kurallarına doktrinde bu özelliğine binaen yer bakımından yetki kuralları da denilmektedir.

Görev ve yetki kuralları her ne kadar mahkemeler arasında ortaya çıkabilecek sorunları ortadan kaldırma amacıyla konulmuş olsa da bu kurallar nedeniyle de uygulamada sorunların ortaya çıkması muhtemeldir. Her ne kadar hukuk kurallarının eksiksiz olması beklenmekteyse de bunun pratik olarak uygulanması mümkün olmadığı için çıkabilecek problemlere uygulamada da çözümler üretilmekte, gerek duyulduğunda kural değişikliği yoluna gidilmektedir.

Bu çalışmada esas olarak görev ve yetki kurallarına ilişkin ortaya çıkabilecek problemlerin neler olduğu ve bunlara yönelik çözüm önerileri ortaya konulmuştur. Bu kapsamda özellikle görevli mahkemenin belirlenmesine ilişkin 5235 sayılı kanun ile 5271 sayılı kanun arasında bulunması gereken uyumun sağlanamaması nedeniyle ortaya çıkan bazı sorunlar değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Bunun yanı sıra TCK m. 19 kapsamında yabancı ülke kanununda yer alan cezanın üst sınırı değerlendirmesinin görevli mahkemenin belirlenmesine etkisi, görev ve yetkiye ilişkin itirazlar, bu itirazların inceleme mercii ve itirazların neticeleri, görev ve yetki uyuşmazlıklarına karşı başvurulabilecek yollar ve buna ilişkin problemler, görevsizlik ve yetkisizlik kararlarında ortaya çıkabilecek problemler, bir mahkemenin hem yetkisiz hem görevsiz olması durumunda ortaya çıkabilecek problemler, bağlantılı ceza davalarında bağlantının soruşturma aşamasında ortaya çıkması ile kovuşturma aşamasında ortaya çıkması durumunda hangi mahkemenin davaya bakması gerektiği ve bunun usulü, yetki ve görev bakımından farklı mahkemelerde söz konusu olan davalarda bağlantının bulunması ve bunların birleştirilmesinde ortaya çıkabilecek problemler incelemeye tabi tutulmuştur.

I. GÖREV (MADDE YÖNÜNDE YETKİ)

A. Genel Olarak

Madde yönünden yetki kuralları olarak da ifade edilen görev kuralları ceza uyuşmazlığının konusunu teşkil eden olayın hukuki boyutunu teşkil eden suç türünün yargılamasının ilk derece mahkemelerinin hangisinde yapılacağını tespiti yarayan ceza muhakemesi aracı olarak ifade edilmektedir¹. Kısaca hangi suça hangi seviyedeki ilk derece mahkemesinin bakacağı sorusunun cevabı görev kuralları sayesinde verilebilecektir². Tanımda da ifade edildiği gibi görev kavramı ilk derece mahkemeleri açısından geçerli olan bir kavramdır. Bu nedenle görev kovuşturma aşamasında hüküm ifade eden bir kavramdır³. Yargıtay ceza daireleri arasındaki ilişki ise görev kuralı olmayıp, iş bölümü ilişkisidir⁴.

CMK m.3 hükmü görev kurallarının kanunla belirlenmesini öngörmüştür. 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri İle Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun mahkemelerin görevlerine ilişkin düzenlemenin yapıldığı kanundur. Bu kapsamda görev açısından kanun tarafından yapılan görev dağılımına tam olarak uyulma zorunluluğu bulunmaktadır. Telifisi imkansız işler dışında görev kurallarına

¹ KUNTER, Nurullah-YENİSEY, Feridun-NUHOĞLU, Ayşe, *Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku*, 17. Bası, Birinci Kitap, İstanbul 2009, s.214; YURTCAN, Erdener, *Ceza Yargılaması Hukuku*, 12. Bası, İstanbul 2007, s.97; ÜNVER, Yener-HAKERİ, Hakan, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 8. Baskı, C.I, Ankara 2013, s.184; TOROSLU, Nevzat-FEYZİOĞLU, Metin, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, Ankara 2009, s.56.

² ÖZTÜRK, Bahri-ERDEM, Mustafa Ruhan, *Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku*, 12. Baskı, Ankara 2008, s.252; CENTEL, Nur-ZAFER, Hamide, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 7. Bası, İstanbul 2010, s.509; TURHAN, Faruk, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, Ankara 2006, s.62.

³ YURTCAN, s.97; ÜNVER-HAKERİ, s.184.

⁴ ÜNVER-HAKERİ, s.185.

aykırılık hukuka aykırılık teşkil edecektir⁵. Görev kuralları yüksek görevli mahkemelerin daha teminatlı yargılama yapmasını sağlayacak şekilde mahkemelerin kuruluş ve işleyişinde farklılığı gerektirecektir. Bu görev dağılımı kamu düzenini ilgilendirmektedir⁶. Konuya ilişkin olarak CMK m.4'te davaya bakan mahkemenin kovuşturmanın her aşamasında re'sen görev konusunu dikkate alacağı düzenlenmiş, CMK m.5'de iddianamenin kabulünden sonra görevsiz olduğunu fark eden mahkemenin dosyayı görevli mahkemeye göndermesi gerektiği ifade edilmiş, CMK m.7'de de görevli olmayan hakim veya mahkemenin yaptığı işlemlerin yenilenmesi mümkün olmadığı takdirde hükümsüz kabul edilmiştir.

B. Görevli Mahkemenin Belirlenmesi

Görev kurallarının belirlenmesine ilişkin düzenleme 5235 sayılı kanununun 10 vd. maddelerinde yer almaktadır. Bu düzenlemeler dikkate alındığında kanunumuzun suçların ve cezaların türünü dikkate alarak görev kurallarının belirlediğini ifade edebiliriz⁷. Bu çerçevede kanunların ayrıca görevli kıldığı hâller saklı kalmak üzere, iki yıla kadar (iki yıl dahil) hapis cezaları ve bunlara bağlı adli para cezaları ile bağımsız olarak hükmedilecek adli para cezalarına ve güvenlik tedbirlerine ilişkin hükümlerin uygulanması, sulh ceza mahkemelerinin (5235 sk. m.10); kanunların ayrıca görevli kıldığı hâller saklı kalmak üzere, Türk Ceza Kanununda yer alan yağma (m. 148), irtikâp (m.

⁵ YURTCAN, s.97; ÜNVER-HAKERİ, s.184.

⁶ KUNTER-YENİSEY-NUHOĞLU, s.215; ÖZTÜRK-ERDEM, s.253; ÜNVER-HAKERİ, s.166; TURHAN, s.64. Konuya ilişkin 4. madde gerekçesinde şu şekilde bir belirleme yapılmıştır: "Görev, kamu düzeniyle doğrudan ilgilidir ve şüpheli ve sanık yönünden de tabii hakim ilkesine göre güvence oluşturur. Bu nedenle görev "madde bakımından yetki" sorununun, Cumhuriyet savcısı, katılan ve sanık ileri sürmesi de mahkemece kovuşturmanın her aşamasında re'sen göz önünde bulundurulması gerekir. Ancak iddianamenin kabulünden sonra, suçun yargılama sürecinin alt dereceli bir mahkemeye ait olduğundan söz edilerek görevsizlik kararı verilemeyeceğine ilişkin 5 inci madde (CMK m.6) HÜKMÜ SAKLIDIR. Maddenin birinci fıkrası bu kuralı açıklamaktadır". Gereke metni için bkz. ŞAHİN, Cumhur, *Ceza Muhakemesi Kanunu Gazi Şerhi*, Ankara 2005, s.92 (ŞAHİN, Şerh)

⁷ Görev kurallarını belirleme ölçütlerine ilişkin bkz. YURTCAN, s.98-99; CENTEL-ZAFER, s.508-509.

250/1 ve 2), resmi belgede sahtecilik (m. 204/2), nitelikli dolandırıcılık (m. 158), hileli iflâs (m. 161) suçları ile ağırlaştırılmış müebbet hapis, müebbet hapis ve on yıldan fazla hapis cezalarını gerektiren suçlarla ilgili dava ve işler ağır ceza mahkemelerinin (5235 sk. m.12); bunlar dışındaki dava ve işler de asliye ceza mahkemesinin görev alanına dahil edilmiştir (5235 sk. m.11). Görevli mahkemelerin belirlenmesinde karma sistemin uygulanmasının yani ceza miktarının yanı sıra suç türlerinin de dikkate alınmasının uygulamada görev uyumsuzluğu sorunları doğuracağı, uzmanlaşmayı engelleyeceği savunulmaktadır⁸. Kanaatimizce bu görüş yerindedir. Aşağıda açıklanacak olan nitelikli hallerin görevli mahkemenin belirlenmesine etkisi durumunda da bu problemle karşı karşıya kalınabilecektir. Bu çerçevede bir suça bakmaya görevli mahkeme ne nitelikli hal dolayısıyla ne de kanunda yer alan düzenleme dolayısıyla farklı kılınmamalıdır. TCK m. 204 kapsamında belgede sahtecilik suçunda 1.fıkra için asliye ceza mahkemesi görevli iken 2.fıkra için kanun ağır ceza mahkemesi görevli olarak belirlenmiştir. Bu örnek açısından da kanaatimizce her iki fıkra için de asliye ceza mahkemesinin yetkili kılınması yerinde olacaktır.

Mahkemelerin görevlerinin belirlenmesinde ağırlaştırıcı ve hafifletici nedenler gözetilmeksizin kanunda yer alan suçun cezasının üst sınırı göz önünde bulundurulacaktır (5235 sk. m.14). 5235 sayılı kanun TCK ve CMK'dan önceki tarihli bir kanun niteliği taşıdığı için aslında burada ağırlaştırıcı ve hafifletici nedenlerden kastın suçun nitelikli halleri olduğu ifade edilebilir⁹. Kanunda cezanın temel şekline göre cezanın arttırılmasını veya azaltılmasını gerektiren unsurlara suçun nitelikli halleri (unsurları) denilmektedir¹⁰. Konuya ilişkin

⁸ ŞAHİN, Cumhur, *Ceza Muhakemesi Hukuku I*, 3. Baskı, Ankara 2012, s.85.

⁹ Nitelikli haller cezayı ağırlaştırıcı ve hafifletici sebepler ilişkisine ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. ÖZGENÇ, İzzet, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 8. Bası, Ankara 2012, s.214.

¹⁰ ÖZGENÇ, s.214; HAKERİ, Hakan, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 14. Baskı, Ankara 2012, s.122.

problem kanunda bazı durumlarda nitelikli hallerin orantısız olarak belirtilmiş olmasına rağmen bazı durumlarda cezada alt ve üst sınır belirlemek suretiyle öngörülmesi hususunda karşımıza çıkmaktadır.

Doktrinde bazı yazarlar konuya ilişkin olarak kanunda hapis cezasının alt ve üst sınırlarının gösterilmesi durumunda kanunda öngörülen soyut cezanın üst sınırının dikkate alınacağını belirttikten sonra suçun cezasında belirli oranda artırım veya indirim yapılmasına neden olan nitelikli hallerin dikkate alınmayacağını ileri sürmektedirler. Bu görüşteki yazarlar cezayı ağırlaştırıcı veya azaltıcı hallerde oransız bir artırım veya azaltma söz konusu olmayıp bağımsız olarak ceza öngörülmesi durumları varsa belirtilen nitelikli halin üst sınırı dikkate alınarak görevli mahkemenin belirleneceğini ifade etmektedirler. Bu görüşe örnek olarak TCK m.99/1 kapsamında bir kadının çocuğunun düşürülmesinde ceza beş yıldan on yıla kadar hapis olarak belirlendiği için asliye ceza mahkemesinin yetkili olduğu, aynı maddenin beşinci fıkrası kapsamında cezanın yarı oranında artırılması gerektiği ifade edilmesine rağmen bu nitelikli halin görevli mahkemenin belirlenmesinde dikkate alınmayacağı belirtilmektedir. Ancak TCK m.85/1 kapsamında taksirle öldürmede iki yıldan altı yıla kadar hapis öngörüldüğü için asliye ceza mahkemesinin yetkili olduğu, ikinci fıkra kapsamında nitelikli hal açısından ise iki yıldan on beş yıla kadar hapis öngörüldüğü için ağır ceza mahkemesinin yetkili olduğu savunulmaktadır¹¹. Doktrinde savunulan bu görüşe paralel olarak bir çok mevzuat kitapçığında rastlanan ve kanunun nitelikli hal olarak düzenlediği bazı hallerin yanına başka mahkemelerin yetkili olarak tespitinin yapılmasının 5235 sayılı kanun hükümleri dikkate alındığında yerinde olmadığını düşünmekteyiz¹².

¹¹ ŞAHİN, s.84-85.

¹² İlgili mevzuatlara bir örnek olarak YALVAÇ, Gürsel, *Ceza ve Yargılama Hukuku Yasaları, T.C. Anayasası, TCK, CMK, CGTİK ve İlgili Mevzuat*, 2. Baskı, Ankara 2012.

Nitekim 5235 sayılı kanunun 14. maddesinde, kanunda yer alan suçun cezasının üst sınırı göz önünde bulundurulur denilmektedir. Bu kapsamda suçun nitelikli hallerinin bağımsız suçlar niteliğini taşıdığını söylemek mümkün değildir. Nitelikli hallerde kanun koyucu temel suç tipine eklediği bazı unsurlarla o suçun daha ağır veya daha hafif cezalandırılmasını istemektedir¹³. Yani esas olan yine temel suç tipidir. Uygulamada ise nitelikli hal kapsamında cezanın üst sınırının dikkate alınarak görevli mahkemenin belirlendiği görülmektedir. Örneğin TCK m.85/2 kapsamında birden fazla kişinin öldüğü veya bir veya birden fazla kişinin ölümünün yanında bir veya birden fazla kişinin yaralanmasının söz konusu olduğu bir olayda görevli mahkeme ağır ceza mahkemesi olarak kabul edilmektedir. Kayseri 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nce 2.6.2009 gün ve 146-167 sayılı direnme kararı içerisinde de konuya ilişkin olarak "5237 Sayılı T.C.K.'nun 85/2. maddesinde yazılı suçlara bakmak vazifesinin 5235 Sayılı Kanunun 12. maddesi gereğince Ağır Ceza Mahkemesi'nin, 5237 Sayılı T.C.K.'nun 85/1. maddesinde yazılı suçlara bakmak vazifesinin de 5235 Sayılı Kanunun 11. maddesi gereğince Asliye Ceza Mahkemesi'nin görevi cümlesine dahil olduğu tartışmasızdır" görüşüne yer verilmiştir¹⁴.

Konuyu birkaç örnekle açıklamanın yerinde olduğu kanaatindeyiz. İlk örnek olarak TCK m.86'da yer alan yaralama suçu verilebilecektir. Bu kapsamda TCK m.86/1'de suçun cezasının üst sınırı 3 yıl olarak belirlendiği için asliye ceza mahkemesinde yargılanacaktır. TCK m.86/2 ise kasten yaralamanın etkisinin basit tıbbi müdahale ile giderilebilir olması durumunu düzenlemiş ve suçun cezasının üst sınırı da bir yıl olarak belirlenmiştir. Bu durum doktrinde bazı yazarlar tarafından suçun cezasının alt ve üst sınırlarının belirlenmiş olması

¹³ KOCA, Mahmut-ÜZÜLMEZ, İlhan, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 5. Baskı, Ankara 2012, s.128.

¹⁴ Konuya ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. YCGK. 5.4.2011, E.2010/9-254, K.2011/31. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.htm> Ziyaret tarihi:12.09.2013.

dolayısıyla yetkili mahkemenin sulh ceza mahkemesi olduğu yönünde iddiaların ileri sürülmesine neden olmuştur. Ancak yukarıda da ifade ettiğimiz gibi 5235 sayılı kanunun 14. maddesi hükmü açıktır ve suçun cezayı azaltan bu nitelikli hali görevli mahkemenin asliye ceza mahkemesi olduğu gerçeğini değiştirmeyecektir.

Konuya ilişkin bir başka örnek ise TCK m.141'de düzenlenmiş olan hırsızlık suçudur. Bu suç tipi açısından üst sınırı üç yıl olarak belirlenmiş olduğu için asliye ceza mahkemesi yetkilidir. Ancak TCK m.142/3 kapsamında suçun sıvı veya gaz halindeki enerji hakkında veya bunların nakline, işlenmesine veya depolanmasına ait tesislerde işlenmesi durumunda üst sınır on iki yıl olarak belirlenmiştir. Bu durumda görevli mahkeme ağır ceza mahkemesi mi olacaktır? Kanaatimizce bu soruya olumsuz cevap vermek gerekecektir. Her ne kadar bu fıkrada üst sınır olarak on iki yıl belirlenmiş olsa da burada cezayı arttıran bir nitelikli hal söz konusudur ve ilgili suça ilişkin yargılama da asliye ceza mahkemesinde yapılmalıdır. Yine hırsızlık suçunun paydaş veya elbirliği ile malik olunan mal üzerinde, bir hukuki ilişkiye dayanan alacağı tahsil amacıyla işlenmesi halinde şikayet üzerine failin iki aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezasına hükümlenəcəğinin düzenlendiği TCK m.144 hükmü açısından da cezayı azaltan bir nitelikli halin varlığından bahsedilebilecek bu nedenle de görevli mahkeme yine asliye ceza mahkemesi olacaktır. TCK m.155/1 kapsamında güveni kötüye kullanma suçunun açısından cezanın üst sınırı iki yıl olarak belirlenmiş olduğu için sulh ceza mahkemesi yetkiliyken, aynı maddenin ikinci fıkrasında yer alan nitelikli halde üst sınır yedi yıl olarak öngörülmüş olsa dahi görevli mahkeme sulh ceza mahkemesi olacaktır. Yukarıda mahkemelerin görevlerinin belirlenmesinde hem ceza miktarının hem de suç türünün dikkate alınmasının görev uyumsuzluğu sorunu doğuracağını ve ceza mahkemelerinin de

davalar açısından uzmanlık kazanmalarını engelleyeceği¹⁵ hususunu değerlendirmiştik. Bu sorun 5235 sayılı kanunun 14. maddesinin uygulanmaması durumunda da ortaya çıkabilecektir. Bu durumda örneğin TCK m.86/1 kapsamında bir yaralama varsa asliye ceza mahkemesi, 86/2 kapsamında bir yaralama varsa sulh ceza mahkemesi görevli olacaktır ki aynı suça farklı mahkemelerin bakması yargılamada uzmanlığın sağlanmasının önüne geçecektir. Doktrinde bu durum görevin kamu düzenine ilişkin olması dolayısıyla kanuni düzenlemeye tabi olduğu bu nedenle de ilgili kanuni düzenlemede suçun basit halinin soyut cezasının üst sınırının esas alınarak görevli mahkemenin belirlenmesi gerektiği şeklinde ifade edilmektedir. Bu çerçevede yargılama yapılmadığı için kanunda belirtilen ağırlatıcı veya hafifletici nedenlerin uygulanıp uygulanmayacağı hususu henüz belli olmamışken savcının kanunda belirtildiği şekildedir farklı bir mahkemeyi görevli olarak değerlendirmesi mümkün olmayacaktır¹⁶. Yani savcının nitelikli hali dikkate alarak suçun temel şekli kapsamında asıl görevli olan mahkeme dışında bir mahkemeyi görevli görmesi mümkün olmayacaktır.

Mahkemelerin görevlerinin belirlenmesine ilişkin bir başka sorun da TCK m. 19 kapsamında Türkiye’de yargılama yapılırken, Türk kanunlarına göre verilecek olan ceza suçun işlendiği ülke kanununda öngörülen cezanın üst sınırından fazla olamaz hükmünde karşımıza çıkmaktadır. Böyle bir durumun varlığı halinde görevli mahkemenin belirlenmesinde yabancı kanunda yer alan suç için öngörülmüş cezanın üst sınırı mı yoksa Türk kanununda öngörülmüş cezanın üst sınırı mı dikkate alınacaktır. Burada doğrudan doğruya yabancı kanun hükmü uygulanmadığı, esas olarak Türk kanunu dikkate alındığı, yabancı ülke kanunlarının sadece üst sınırın belirlenmesinde dikkate alındığı göz önünde

¹⁵ Konuyla ilgili eleştiriler için bkz. ŞAHİN s.85.

¹⁶ ÜNVER-HAKERİ, s.187-188.

bulundurulursa böyle bir durumda da Türk kanununda öngörülmüş cezanın üst sınırının görevli mahkemenin belirlenmesi açısından dikkate alınması gerekmektedir. Yabancı kanun sadece failin cezalandırılması açısından dikkate alınmalı hukuk sistemimize daha geniş çaplı bir etkiye bulunmamalı¹⁷, görevli mahkemenin belirlenmesinde de bir etkisi olmamalıdır.

CMK m. 5/2 kapsamında görevsizlik kararı veren mahkemenin bu kararına karşı itiraz yoluna başvurulabileceği belirtilmiştir. (Benzer şekilde CMK m.18/3 hükmünde mahkemenin vermiş olduğu yetkisizlik kararına karşı itiraz yoluna başvurulabileceği belirtilmiştir). Burada, örneğin, sulh ceza mahkemesi asliye ceza mahkemesinin görevli olduğunu düşünerek görevsizlik kararı vermesi durumunda CMK m.268/3 kapsamında bu itirazı incelemeye yetkili merci asliye ceza mahkemesi olabilecek midir? Konuya ilişkin olarak CMK m.268/3 doğrudan doğruya değerlendirildiğinde asliye ceza mahkemesinin bu görevsizlik kararına itirazı inceleyebileceği sonucu çıkmaktadır. Ancak asliye ceza mahkemesinin bu itirazı yerinde görerek bir karar vermesi, yani sulh ceza mahkemesinin görevli olduğu yönünde karar vermesi durumunda CMK m.4/2 hükmünü işlevsiz hale getirecektir. Nitekim CMK m. 271/4 kapsamında merciin itiraz üzerine verdiği karar kesindir. Bu durumda sulh ceza mahkemesinin vermiş olduğu görevsizlik kararına karşı asliye ceza mahkemesine itirazda bulunulması durumunda asliye ceza mahkemesinin itirazı yerinde görmesi ve böylece sulh ceza mahkemesini görevli kabul etmesi durumunda görev uyuşmazlığının çıkması imkanı ortadan kaldırılmış olacaktır¹⁸. CMK m.5 görevsizlik kararlarına karşı itiraz yoluna gidilebileceğini düzenlenmiş ancak görevsizlik itirazının reddine karşı gidilebilecek bir yol öngörülmemiştir. Bu durum temyiz aşamasında dikkate

¹⁷ CENTEL-ZAFER, s.511.

¹⁸ ŞAHİN, s.88-89.

alınabilecektir¹⁹. Kanaatimizce burada CMK m.4/2 hükmünün işlerlik kazanabilmesi için görevsizlik kararına karşı itiraz yoluna gidilmesi yönündeki düzenleme kaldırılmalıdır. Bu kapsamda görev uyuşmazlığı çıkması durumunda ortak yüksek görevli mahkeme tarafından bu uyuşmazlık çözülebilecektir.

Mahkemeler arasında görev açısından bir uyuşmazlığın bulunması durumunda uyuşmazlığı ortak yüksek görevli mahkemenin belirlemesi gerekmektedir (CMK m.4/2). Doktrinde aynı ağır ceza mahkemesinin yargı çevresinde bulunan iki mahkeme arasında çıkan görev uyuşmazlıklarında ağır ceza mahkemesinin ortak yüksek görevli olduğu, aralarında uyuşmazlık çıkan mahkemelerden birinin ağır ceza mahkemesi olması veya farklı ağır ceza mahkemesinin yargı çevresinde bulunan mahkemeler arasında bir uyuşmazlık olması durumunda bölge adliye mahkemesinin ceza dairelerinin uyuşmazlığı çözeceği ifade edilmektedir. Son ihtimal olarak farklı bölge adliye mahkemelerinin yargı çevresi içinde bulunan mahkemeler arasında ortaya çıkan görev uyuşmazlıklarında ise Yargıtay Beşinci Ceza Dairesinin uyuşmazlığı çözeceği ifade edilmektedir²⁰. Doktrinde genel olarak ifade edilen bu hususa katılmadığımızı belirtmeliyiz. Nitekim 5235 sayılı kanunun ceza dairelerinin görevleri başlıklı 37. maddesinin ikinci fıkrasında yargı çevresi içerisinde bulunan adli yargı ilk derece ceza mahkemeleri arasındaki yetki ve görev uyuşmazlıklarını çözmek bölge adliye mahkemeleri ceza dairelerinin görevleri arasında sayılmıştır. 5235 sayılı kanunun bu açık hükmü karşısında bölge adliye mahkemelerinin faaliyete geçmesinden sonra görev uyuşmazlığında ağır ceza mahkemelerinin ortak yüksek görevli mahkeme olarak kabul edilmesi mümkün değildir. Nitekim 5235 sayılı kanunun 37/2. maddesi konuya ilişkin doğrudan bölge adliye mahkemelerini görevlendirmiştir. Doktrinde de bazı yazarlar bölge

¹⁹ CENTEL-ZAFER, s.513.

²⁰ CENTEL-ZAFER, s.515; ÜNVER-HAKERİ, s. 206-207; TURHAN, s.65.

adliye mahkemelerinin faaliyete geçmelerinin ardından CMK m.4/2 hükmünün uygulama yeteneğinin kalmayacağını ifade etmektedirler²¹. Kanaatimizce de bölge adliye mahkemeleri faaliyete geçtikten sonra ağır ceza mahkemelerinin görev uyuşmazlıklarını çözmesi mümkün olmayacaktır. Bu açıdan bölge adliye mahkemelerinin faaliyete geçmesinin ardından CMK 4/2 hükmü çerçevesinde ortak yüksek görevli mahkeme bölge adliye mahkemelerini ve Yargıtay'ı ifade edecektir. Bu kapsamda bölge adliye mahkemeleri faaliyete geçinceye kadar ağır ceza mahkemesi ve Yargıtay ortak yüksek görevli mahkeme değerlendirmesinde dikkate alınacakken, bölge adliye mahkemelerinin faaliyete geçmesinin ardından bu değerlendirme bölge adliye mahkemesi ve Yargıtay şeklinde olmalıdır²². Bu kapsamda ifade edilmesi gereken husus Yargıtay'ın görev uyuşmazlığını çözmeye yetkili olduğu durumlarda, Yargıtay tarafından görevli görülen mahkemenin vermiş olduğu kararın temyiz edilmesi söz konusu olursa görev konusu yeniden Yargıtay'da değerlendirmeye tabi tutulmayacaktır. Çünkü Yargıtay'ın görevli mahkemenin belirlenmesine ilişkin vermiş olduğu bu karar kesindir²³.

²¹ÖZBEK, Veli Özer-KANBUR, Nihat-DOĞAN, Koray-BACAŞIZ, Pınar-TEPE, İlker, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 3. Bası, Ankara 2012, s.532.

²²ŞAHİN, s.88.

²³ÜNVER-HAKERİ, s.207. "Yerel mahkemece, 08.11.2006 tarihinde verilen ilk kararda örgüte ilişkin suçlardan beraat hükmü kurulduktan sonra diğer suçlar açısından görevsizlik kararı verilmiş, ancak dosyanın gönderildiği Bakırköy 8. Ağır Ceza Mahkemesince karşı görevsizlik kararı verilmesi üzerine oluşan olumsuz görev uyuşmazlığı, Yargıtay 5. Ceza Dairesince merci tayini yoluyla kesin olarak çözümlenerek dosya tekrar İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesinin önüne gelmiştir. Halen geçerliliğini sürdüren 10.06.1942 gün ve 26-16 sayılı İçtihadı Birleştirme Kurulu Kararı doğrultusunda, oluşan görev uyuşmazlığının merci tayini yoluyla çözümlenmesi halinde, merci tayini yoluyla yetkili kılınan mahkemenin verdiği kararın Yargıtay'da incelenmesi sırasında görev hususu tekrar değerlendirme konusu yapılamayacağından, gerek yerel mahkemenin gerekse Özel Dairenin kararında bir isabetsizlik yoktur. Görev konusunun Yargıtayca inceleme konusu dahi yapılamayacağı bir durumda, Yargıtay C.Başsavcılığının kesin nitelikteki merci tayini kararını hükümsüz kılacak bir sonuç doğmasına neden olacak şekilde itiraz yasa yoluna başvurma olanağının da bulunmadığı kabul edilmelidir. Aksinin kabulü halinde, halen geçerli olduğunda kuşku bulunmayan İçtihadı Birleştirme Kararına karşın, merci tayini kararlarının kesinliği söz konusu olmayacak, merci tayini yoluyla görev uyuşmazlığının çözümlenerek dosyanın gönderildiği mahkemece verilen kararların temyiz incelemesi sırasında tekrar görev konusu gündeme gelebilecek, buna bağlı olarak da yargılamalar gereksiz yere uzayacaktır". Y. CGK. 27.12.2011, E. 1-158, K.296, Karar için bkz. ÜNVER-HAKERİ, s.207, dn.70.

Görevin kamu düzenine ilişkin olduğu hususu yukarıda ifade edilmişti. Bu kapsamda görevli olmayan mahkemenin dosyayı görevli mahkemeye göndermesi gerektiği de CMK m.5'te düzenlenmiştir. Burada mahkemenin görevsizlik kararı vermesi, hükümden de anlaşılacağı gibi, iddianamenin kabulünden sonra söz konusu olacaktır. Burada mahkeme kendisine sunulan iddianamede belirtilen suç kapsamında kendisini görevli görmezse bu nedenden dolayı iddianameyi iade edebilecek midir? Doktrinde bu sorunun çözümüne ilişkin iki ihtimalli bir değerlendirme yapılmaktadır. İlk olarak iddianameyi inceleyen mahkeme görevsizliğinin yanında diğer bir veya birkaç iade nedenini tespit ederse bu durumda görevsizlik meselesini de bildirerek iddianameyi iade edecektir. İkinci ve asıl sorun teşkil eden ihtimalde ise iddianamede tüm unsurların tam olması ancak görevli mahkemeye hitaben düzenlenmiş bir iddianamenin bulunmaması durumunda ise mahkemenin iddianameyi kabul etmesi gerektiği ifade edilmektedir. Buna gerekçe olarak da görev kuralını incelemenin bir usul işlemi olmasına rağmen ancak bir mahkemenin verebileceği karar olduğu, mahkemenin iddianamenin kabulü kararıyla veya 15 günlük iddianamenin incelenmesi süresinin geçmesiyle mahkeme olarak görev ve yetki kazanacağı belirtilmektedir. Bu görüşteki yazarlar kabul edilebilirlik değerlendirmesinin yetki ve görev kazanmış bir mahkeme tarafından yapılabileceğini ifade etmektedirler²⁴. Bu görüşe katılmanın mümkün olmadığı kanaatindeyiz²⁵. Nitekim CMK m.174, CMK m.170'e aykırı olarak düzenlenen iddianamenin iade edilmesi gerektiği hükmünü ihtiva etmektedir. CMK m.170'e bakıldığında ise kanun koyucu iddianamenin görevli ve yetkili mahkemeye hitaben düzenlenmiş olma şartını aramaktadır. CMK m.174'ün, CMK m.170'e yaptığı atfı kısmi olarak

²⁴ ÜNVER-HAKERİ, s.209-210.

²⁵ Nitekim Yargıtay da iddianamenin iadesinin yetkisizlik kararı niteliği taşımadığını ifade etmiştir. Y. 5. C.D. 2007/840 E. 2007/1638 K. 12.2.2007 tarihli kararı.

nitelememiz mümkün olmayacaktır. CMK m.170 hükmü bütün olarak incelendiğinde görevli ve yetkili mahkemeye hitaben düzenlenmiş bir iddianamenin bulunmaması durumunda bu iddianamenin iade edilmesi gerektiği sonucu çıkacaktır. Örneğin ağır ceza mahkemesine hitaben düzenlenmesi gereken bir iddianame asliye ceza mahkemesine hitaben düzenlenmişse bu durumda iddianamenin iadesi gerekecektir²⁶. Doktrinde de iddianameyi alan mahkemenin kendi görev alanına girmeyen bir olaya ilişkin önce iddianameyi kabul kararı vermesi, sonra bunu görevsizlik kararı vererek görevli mahkemeye göndermesinin usul ekonomisine aykırılık teşkil ettiği ifade edilmektedir²⁷. Yargıtay da konuya ilişkin olarak iddianamenin görev veya yetki dolayısıyla iade edilmesinin görevsizlik veya yetkisizlik kararı olarak nitelendirilemeyeceğini ifade etmektedir²⁸. Bu kapsamda doktrinde bazı yazarlar tarafından ileri sürülen iddianame kabul edilmeden bu şekilde bir görevsizlik kararı verilemeyeceği yönündeki ortaya koymuş oldukları problemin de önüne geçilmiş olacaktır. Ancak burada CMK m.174/2 çerçevesinde suçun hukuki nitelendirmesinin iddianamenin iadesi nedeni olmayacağı hususunu gözden kaçırmamak gereklidir. Bu kapsamda sözgelimi savcı hırsızlık suçu dolayısıyla bir iddianame hazırlarsa mahkeme burada dolandırıcılık suçu olduğu

²⁶ ÖZTÜRK-ERDEM, s.723-724. Konuya ilişkin olarak ayrıca bkz. ŞAHİN, s.85-86; FEYZİOĞLU, Metin, "5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu Hakkında Bazı Tespit ve Değerlendirmeler", TBB, S.62, 2006, s.41, ŞAHİN, s.86.

²⁷ KUNTER-YENİSEY-NUHOĞLU, s.231.

²⁸ **DAVA:** Resmi belgede sahtecilik, kamu kurumuna karşı dolandırıcılık ve hizmet nedeniyle emniyeti suiistimal suçlarından sanıklar F.Y. ve arkadaşlarının yargılanmaları sırasında; Söke Ağır Ceza Mahkemesiyle Aydın 1.Ağır Ceza Mahkemesi arasında oluşan olumsuz yetki uyuşmazlığının giderilmesi ve yargı yerinin belirlenmesi istemiyle gönderilen dosya Yargıtay C.Başsavcılığından tebliğname ile daireye verilmekle incelenerek gereği düşünüldü:

KARAR : İncelenen dosya içeriğine göre Söke ağır Ceza Mahkemesinin 21.11.2006 tarihli yetkisizlik kararıyla dosyanın gönderildiği Aydın Asliye Ceza Mahkemesince karşı yetkisizlik kararı verilmediği, CMK'nun 174/1.maddesi uyarınca iddianamenin iadesinin de yetkisizlik kararı mahiyetinde olmadığı ve bu nedenle çözümü gereken görev uyuşmazlığının henüz doğmadığı anlaşıldığından,

SONUÇ : İncelenmeyen dosyanın mahalline gönderilmesi için Yargıtay C.Başsavcılığına TEVDİİNE, 12.02.2007 tarihinde oybirliğiyle karar verildi". Y.5.CD. 12.02.2007, E.2007/840, K.2007/1638. <http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.htm> Ziyaret tarihi: 06.02.2013.

gerekçesiyle iddianamenin iadesi kararı veremeyecektir. Benzer şekilde savcının kasten yaralama olarak nitelendirdiği bir olayda asliye ceza mahkemesi kasten öldürmeye teşebbüs suçunun bulunduğu gerekçesiyle iddianameyi iade edemeyecektir²⁹. Doktrinde bu düzenlemenin sebebi olarak görev konusunun suçun unsurlarına ilişkin bir mesele olduğu ve bunun değerlendirmesinin mahkeme tarafından yapılması gerektiği ifade edilmektedir. Bu gibi durumlarda mahkeme iddianameyi kabul etmeli daha sonra gerekli görürse görevsizlik kararı vererek dosyayı görevli mahkemeye göndermelidir³⁰. İddianamenin açık şekilde görevli mahkemeye hitaben düzenlenmediği anlaşılırsa bu durumda iddianamenin iadesi yönünde karar verilebilecektir.³¹

II. YETKİ (YER YÖNÜNDEN YETKİ)

A. Genel Olarak

Yer yönünden yetki kuralları, ülkenin mahkemeler arasında yargı çevrelerine coğrafi alan olarak bölünmesini ifade etmektedir³². Yetki kurallarının amacı hakimin nerede işlenen suçlara bakması gerektiğini tespit etmektir³³. Yetki kurallarının düzenlenmesindeki amaç pratik ihtiyaçların karşılanması olup görev kurallarında olduğu gibi sanığa güvence sağlama gibi bir amaç bulunmamaktadır³⁴. Bu kapsamda yetki kuralları açısından mahkemeler arasında bir astlık üstlük ilişkisi de söz konusu değildir.

²⁹ TURHAN, s.64.

³⁰ ÖZBEK-KANBUR-DOĞAN-BACAĞSIZ-TEPE, s.501.

³¹ TURHAN, s.64.

³² KUNTER-YENİSEY-NUHOĞLU, s.237; CENTEL-ZAFER, s.516; YURTCAN, s.108; TOROSLU-FEYZİOĞLU, s.62.

³³ EREM, Faruk, *Ceza Usulü Hukuku*, Beşinci Bası, Ankara 1978, s.137; ÜNVER-HAKERİ, s.214; ÖZTÜRK-ERDEM, s.285; ŞAHİN, s.96; ÖZBEK-KANBUR-DOĞAN-BACAĞSIZ-TEPE, s.543; TURHAN, s.68.

³⁴ YURTCAN, s.108; ÜNVER-HAKERİ, s.215.

Yargılamanın amacına daha kolay, çabuk ve ucuz şekilde ulaşılması amacı yetki kurallarının kaynağını oluşturmaktadır³⁵.

B. Yetki Kuralları

Ceza Muhakemesi Kanunu m.12/1 yer yönünden yetkili mahkemenin tespitinde öncelikli olarak suçun işlendiği yeri esas olarak benimsemiştir. Suçun işlendiği yerin belirlenmesine ilişkin CMK'da bir düzenleme bulunmamakla birlikte TCK m.8/1'in göz önünde bulundurulması gerektiği ifade edilmektedir. Bu sayede hareketin gerçekleştiği yer ile neticenin meydana geldiği yerin farklı olması durumunda hem hareketin yapıldığı yerin hem de neticenin meydana geldiği yerin suçun işlendiği yer olarak kabul edilmesi gerektiği ifade edilmektedir³⁶. Bu görüşteki yazarlar mahkemelerin kendi aralarında anlaşarak bir yeri yetkilendirebileceklerini ifade etmektedirler³⁷. Ancak TCK m.8 kapsamında suçun ne zaman Türkiye'de ne zaman yurt dışında işlenmiş sayılacağı hususunu belirlemektedir. Türkiye'de işlenmiş bir suçla ilişkin suçun işlendiği yerin belirlenmesinde bir fonksiyonunun bulunduğunu söylemek mümkün olmayacaktır. Doktrinde bazı yazarlar ise hareket ve neticenin Türkiye'nin farklı yerlerinde meydana gelmesi durumunda hareketin esas alınması gerektiğini, failin suçu hareketi gerçekleştirdiği yerde işlemiş sayılacağını savunmaktadırlar. Bu yazarlar aksi kabulün tek mahkemeye yetki vermek sistemine aykırılık olacağını belirtmektedirler³⁸. Doktrinde bazı yazarlar ise neticenin gerçekleştiği yerin yetkiyi belirlemede en uygun olacağını ileri sürmektedirler³⁹. Yargıtay da suçun işlendiği yere ilişkin olarak neticenin gerçekleştiği yer görüşüne katılmaktadır. Bu kapsamda yetkili mahkemeyi de

³⁵ YURTCAN, s.108.

³⁶ EREM, s.139; ÜNVER-HAKERİ, s.216; CENTEL-ZAFER, s.519; ŞAHİN, s.97.

³⁷ CENTEL-ZAFER, s.519.

³⁸ KUNTER-YENİSEY-NUHOĞLU, s.238-239; TURHAN, s.69.

³⁹ YURTCAN, s.110; TOROSLU-FEYZİOĞLU, s.64.

neticenin gerçekleştiği yere göre belirlemek mümkün olacaktır⁴⁰. Kanaatimizce burada hem hareketin yapıldığı yer mahkemesinin hem de neticenin gerçekleştiği yer mahkemesinin yetkilendirilmesi uygulama açısından sorun oluşturabilecektir. Bu kapsamda her iki yer mahkemesi de yetkili olduğunu ileri sürüp dosyaya bakmak isteyecek ya da her iki yer mahkemesi de diğerinin yetkili olduğunu ileri sürebilecektir. Böyle bir durumun varlığı halinde ortak yüksek görevli mahkeme hangi mahkemenin yetkisiz olduğunu belirleme hususunda sorun yaşayabilecektir. Nitekim bu kapsamda her iki yer mahkemesi de yetkisiz ise ortak yüksek görevli mahkeme, bu mahkemelerden birisinin yetkisizliğine karar veremeyecektir. Kanun koyucu hareket ve neticenin Türkiye içinde farklı yerlerde meydana gelmesi durumunda hareketin yapıldığı yer mahkemesinin mi yoksa neticenin gerçekleştiği yer mahkemesinin mi yetkilendirileceği hususunda somut bir düzenlemenin yapılması yerinde olacaktır.

Suçun işlendiği yerin tespitine ilişkin olarak ayrıca 12. madde de şu düzenleme yer almaktadır. “(2) Teşebbüste son icra hareketinin yapıldığı, kesintisiz suçlarda kesintinin gerçekleştiği ve zincirleme suçlarda son suçun işlendiği yer mahkemesi yetkilidir.

(3) Suç, ülkede yayımlanan bir basılı eserle işlenmişse yetki, eserin yayım merkezi olan yer mahkemesine aittir. Ancak, aynı eserin birden çok yerde basılması durumunda suç, eserin yayım merkezi dışındaki baskısında meydana gelmişse, bu suç için eserin basıldığı yer mahkemesi de yetkilidir.

(4) Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olan hakaret suçunda eser, mağdurun yerleşim yerinde veya oturduğu yerde dağıtılmışsa, o

⁴⁰ Y.11.CD. 13.07.2006, 4044-6680, ÜNVER-HAKERİ, s.216.

yer mahkemesi de yetkilidir. Mağdur, suçun işlendiği yer dışında tutuklu veya hükümlü bulunuyorsa, o yer mahkemesi de yetkilidir.

(5) Görsel veya işitsel yayınlarda da bu maddenin üçüncü fıkrası hükmü uygulanır. Görsel ve işitsel yayın, mağdurun yerleşim yerinde ve oturduğu yerde işitilmiş veya görülmüşse o yer mahkemesi de yetkilidir”

Doktrinde CMK m.12/4 hükmünün ikinci cümlesinde yer alan mağdurun suçun işlendiği yer dışında tutuklu veya hükümlü bulunması durumunda o yer mahkemesinin de yetkili olacağı hususu eleştirilmiştir⁴¹. Bu eleştiriye gerekçe olarak maddenin tasarıdaki karşılığını teşkil eden 13/6. maddenin amacını tam olarak karşılayamaması olarak gösterilmektedir. Tasarının 13/6. maddesi “Kişi, suçun işlendiği yer dışında tutuklu bulunuyorsa, o yer mahkemesi de yetkilidir.” şeklinde bir düzenleme içermekteydi. Tasarının gerekçesinde ise bu hükme ilişkin olarak şu açıklamalar yer almaktaydı “Maddenin son fıkrası önemli bir yenilik getirmektedir. Karşılaştırmalı ceza yargılama usulü yönünden temel ilke sanığın mutlaka, hükmü verecek mahkemede ifadesinin alınması, belirli istisnalar dışında duruşmalarda hazır bulunması ve savunmasını yapmasıdır. Ülkemizde belirli güvenlik nedenleri ile bazı sanıklar, yargılamayı yapan mahkemeden çok uzaktaki tutukevlerinde bulduklarından ifade ve savunmaları yerel mahkeme tarafından istinabe suretiyle alınıp asıl yani suçun işlendiği yer mahkemelerine gönderilmekte ve bunlar da göz önüne alınarak hüküm verilmektedir. Oysa Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin değişik kararlarında bu uygulama adil yargılama ilkelerine aykırı görülmüştür. İşte bu nedenlerle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararları doğrultusunda, esas hakkındaki hükmü veren mahkemenin sanığı şahsen dinleyebilmesi amacıyla ikili yetki kabul edilmiştir.” Tasarıda sanık açısından

⁴¹ FEYZİOĞLU, s.46 vd.

bir güvence sağlandığı ifade edilmekte ve sanığın adil yargılanma hakkının sağlanması için yargılandığı mahkemeye gelmesinin istinabe suretiyle engellenmesinin önüne geçilmesinin amaçlandığı ifade edilmektedir⁴². Mevcut düzenlemede mağdur açısından bir düzenlemenin yer aldığı, bunun maddenin tasarıdaki şeklinin temel amacına aykırı olduğu, düzenlemenin sanık hakkında yapılması gerektiği ve bunun da sanığın talebine bağlı tutulması gerektiği belirtilmektedir⁴³. Ancak burada basılı eser yoluyla işlenen hakaret suçlarında hakarete maruz kalan kişinin basılı eserin yayın yeri mahkemesine gidip gelmesinin zorluğu dolayısıyla 12/4. madde düzenlemesinin yapıldığı dikkate alınacak olursa burada mağdurun suçun işlendiği yer dışında tutuklu veya hükümlü bulunması durumunda bu yer mahkemelerinin de yetkili kılınmasının bu amaca uygun olduğu kanaatindeyiz. Kişinin tutuklu veya hükümlü bulunduğu yerde oturduğu kabulü çerçevesinde bu cümlenin tekrar olduğu eleştirisine de katılmaktayız⁴⁴.

Konuya ilişkin olarak CMK m.12/5'te yer alan görsel veya işitsel yayının mağdurun yerleşim yerinde ve oturduğu yerde işitilmiş veya görülmüş olması durumunda o yer mahkemesinin yetkili olması yönündeki düzenleme doktrinde haklı olarak eleştirilmektedir. Bu kapsamda düzenlemenin görsel veya işitsel yayının mağdurun yerleşim yerinde ve oturduğu yerde işitilebilir, görülebilir, izlenebilir olma şartının getirilmesi gerektiği ifade edilmektedir⁴⁵. Kanaatimizce de mevcut düzenleme muğlak nitelik taşımakta ve uygulamada sorun doğurmaya elverişli görünmektedir. Sözgelimi Konya'da bölgesel yayın yapan bir televizyon kanalının yaptığı programda işlenen bir hakaret fiili bir CD'ye çekilir ve Ağrı'ya gönderilirse mağdur tarafından Ağrı'da görsel veya

⁴² FEYZİOĞLU, s.47.

⁴³ FEYZİOĞLU, s.48.

⁴⁴ FEYZİOĞLU, s.48.

⁴⁵ ÜNVER-HAKERİ, s.219.

işitsel yayın görülmüş veya işitilmiş olacaktır. Mevcut düzenleme kapsamında bir değerlendirme yapıldığında kişinin yerleşim yerinde görülmüş olması dolayısıyla Ağrı mahkemelerinin de yetkili olduğu sonucuna varılacaktır ki bu durum hükmün konuluş amacına aykırı olacaktır. Bu kapsamda maddenin yayının kapsama alanı çerçevesinde değerlendirilmesi daha yerinde olacaktır. Aksi durumun ispat problemlerine yol açabileceği gerekçesine katılmaktayız⁴⁶. Benzer bir problem yayının internet yoluyla gönderilmesi veya tekrar yayınlanması açısından da söz konusu olabilecektir. Yukarıdaki örnek üzerinden düşünüldüğünde kişinin yerel yayın yapan bir televizyon programını internete yüklemesi durumunda yine mağdurun bulunduğu yerde görülmüş veya işitilmiş olması söz konusu olacaktır. Kanaatimizce böyle bir durumda yayıncı kuruluşa ait bir internet sitesine ilgili videonun yüklenmesi durumunda CMK m.12/5 kapsamında mağdurun yerleşim yeri veya oturduğu yer mahkemesi yetkili kılınabileceken harici olarak genel kullanıma açık internet sitelerine yapılan bu nitelikteki yüklemelerde mağdurun yerleşim yeri veya oturduğu yer mahkemesi yetkili kılınamayacaktır.

Yetki kuralları açısından mahkemeler arasında görevde olduğu gibi olumlu ya da olumsuz bir uyumsuzluk söz konusu olabilecektir. Böyle bir durumun varlığı halinde CMK m.17 ortak yüksek görevli mahkemenin bu uyumsuzluğu çözeceğini ifade etmiştir. Ortak yüksek görevli mahkemeye ilişkin olarak görev bahsinde yaptığımız açıklamalara atıf yapmakla yetiniyoruz. Ayrıca görevsizlik kararına karşı gidilebilecek itiraz yolunun CMK m.18/3 kapsamında yetkisizlik kararlarına karşı öngörülmesi hususunda görevsizlik kararına karşı itiraz bahsinde yapmış olduğumuz eleştirilere atıf yapmakla yetiniyoruz.

⁴⁶ ÜNVER-HAKERİ, s.219.

III. GÖREVSİZLİK VE YETKİSİZLİK İDDİASI

Görev kamu düzenine ilişkin olduğu için -yukarıda da ifade edildiği gibi- kovuşturmanın her aşamasında dikkate alınması gereken bir husustur. Bu kapsamda mahkemenin görevsiz olduğu düşünülüyorsa her zaman bu konuda görevsizlik iddiasının ileri sürülmesi de mümkün olacaktır⁴⁷. Ancak CMK m.6 duruşmada suçun hukuki niteliğinin değiştiğinden bahisle görevsizlik kararı verilerek dosyanın alt dereceli mahkemeye gönderilemeyeceğini düzenlemektedir. Bu nedenle suçun hukuki niteliğinin değiştiğinden bahisle görevsizlik iddiasında bulunularak dosyanın alt dereceli mahkemeye gönderilmesi talebi de mümkün olmayacaktır. Ancak suçun hukuki niteliği değişmediği halde mahkemenin görevli olmadığı tespitinin yapılması durumunda dosyanın alt dereceli mahkemeye gönderilmesi talebine engel bir durum söz konusu değildir.

CMK m.6 hükmünün Terörle Mücadele Kanunu'nun 10. maddesi kapsamında görevli ağır ceza mahkemeleri⁴⁸ açısından herhangi bir etkisi bulunmayacaktır. Çünkü CMK 252/1-g maddesinde yer alan istisnai durum TMK açısından öngörülmemiştir. Bu kapsamda TMK kapsamında görevli bir ağır ceza mahkemesi duruşma esnasında suçun hukuki niteliğinin değiştiğinden bahisle dosyayı örneğin asliye ceza mahkemesine gönderemeyecektir. Bu durum özel yetkili mahkemelerin kendi uzmanlık alanına girmeyen davalara bakamaması⁴⁹ yönündeki hükmün ortadan kalkmasını ifade etmektedir. Ancak burada teorik olarak "TMK kapsamında görevli olan bir ağır ceza

⁴⁷ KUNTER-YENİSEY-NUHOĞLU, s.229; CENTEL-ZAFER, s.512-513; ŞAHİN, s.81.

⁴⁸ TMK kapsamında görevli ağır ceza mahkemelerine ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. TURHAN, Faruk-AKGÜL ALTİKAT, Meliha-ALTİKAT, Abdurrahim-SÖYLEMİŞ, Tarık, "6352 Sayılı Kanunla Kurulan Özel Yetkili Bölge Ağır Ceza Mahkemelerinin Yapısı, Yetkileri ve Uygulanacak Olan Soruşturma ve Kovuşturma Usulleri", S.D.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi, C.2, S.1, 2012, s.1 vd.

⁴⁹ TURHAN-AKGÜL ALTİKAT-ALTİKAT-SÖYLEMİŞ, s.42-43.

mahkemesinde görülmekte olan bir davaya ilişkin suçun hukuki niteliğinin değişmesi söz konusu olursa bu dosya ağır ceza mahkemesine gönderilebilir mi?" sorusunun cevaplanması gerekmektedir. Kanaatimizce burada özel yetkili olan ağır ceza mahkemesinin genel ağır ceza mahkemelerine bu dosyayı göndermesi mümkün olabilecektir. Nitekim CMK m.6 dosyanın alt dereceli mahkemeye gönderilemeyeceğini düzenlemektedir. Bu kapsamda TMK kapsamında görevli ağır ceza mahkemeleri ile genel ağır ceza mahkemeleri arasında bu nitelikte bir astlık üstlük ilişkisi-hiyerarşi söz konusu olmaması dolayısıyla dosya genel ağır ceza mahkemesine gönderilebilecektir.

TMK m.10 kapsamında görevli mahkemelerin görev alanlarına girmeyen davalarda dosyayı görevli mahkemeye göndermesi hususunda bu mahkemelere ilişkin özel olarak öngörölmüş ağır neticeler doğuran uygulamaların da sona erdirilmesi gerekecektir. Örneğin davanın TMK m.10 çerçevesinde görevli mahkemelerin görev alanı dışında olduğu anlaşılması üzerine iki kat olarak uygulanan tutukluluk süresi açısından iki kat istisnası uygulanamayacaktır. Bu kapsamda yedi yıldır tutuklu olan birisi derhal serbest bırakılmalıdır⁵⁰.

Yetki itirazına ilişkin olarak CMK m.18'de düzenleme yapılmıştır. Hüküm kapsamında görev kurallarından farklı olarak yetki itirazına ilişkin bir süre belirlenmiştir. CMK m.18'e göre; "(1) Sanık, yetkisizlik iddiasını, ilk derece mahkemelerinde duruşmada sorgusundan, bölge adliye mahkemelerinde

⁵⁰ TURHAN-AGÜL ALTİKAT-ALTİKAT-SÖYLEMİŞ, s.43. Ancak Anayasa Mahkemesi 04.07.2013 tarihinde, 2.7.2012 tarihli 6352 sayılı "Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesi Hakkında Kanun"un 75. maddesiyle 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun başlığı ile birlikte değiştirilen 10. maddesinin 5. fıkrasında yer alan "Türk Ceza Kanununun 305, 318, 319, 323, 324, 325 ve 332 nci maddeleri hariç olmak üzere, İkinci Kitap Dördüncü Kısımın Dört, Beş, Altı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlarda, Ceza Muhakemesi Kanununda öngörölen tutuklama süresi iki kat olarak uygulanır." hükmünü iptal etmiş ve iptal hükmünün kararın Resmi Gazete'de yayımlanmasından başlayarak bir yıl sonra yürürlüğe girmesine karar vermiştir. Bu kapsamda yeni yapılacak düzenlemenin ardından konunun yeniden değerlendirilmesi mümkün olabilecektir.

incelemenin başlamasından ve duruşmalı işlerde inceleme raporunun okunmasından önce bildirir.

(2) Yetkisizlik iddiasına ilişkin karar, ilk derece mahkemelerinde sanığın sorgusundan önce, bölge adliye mahkemelerinde duruşmasız işlerde incelemenin hemen başlangıcında, duruşmalı işlerde inceleme raporu okunmadan önce verilir. Bu aşamalardan sonra yetkisizlik iddiasında bulunulamayacağı gibi mahkemeler de bu hususta re'sen karar veremez⁵¹.

Burada çözülmesi gereken problem bir mahkemenin hem görevsiz hem de yetkisiz olduğu iddiasının aynı anda söz konusu olması durumu ve bu durumda izlenecek yola ilişkin olarak karşımıza çıkmaktadır. Mesela Konya Asliye Ceza Mahkemesinde görülmekte olan bir davanın Ankara Ağır Ceza Mahkemesinde görülmesi gerektiği iddiasının varlığı durumunda hem görevsizlik hem yetkisizlik iddiası ortaya konulmuş olacaktır. Sanığın sorgusundan sonra böyle bir iddianın varlığı halinde mahkeme hem görevsizlik hem de yetkisizlik kararı verebilecek midir? Kanaatimizce böyle bir durumun varlığı halinde önce görev açısından bir değerlendirme yapılmalıdır. Bu kapsamda mahkemenin görevsizliğine ilişkin iddianın her zaman ileri sürülebileceğini ifade etmiştik. Mahkeme bu vesileyle görevli olmadığını tespit ettikten sonra sanığın sorgusu yapılmış olsa dahi yetkisizlik kararı da verilebilecektir. Nitekim CMK m.7 kapsamında görevli olmayan hakim veya mahkemenin yaptığı işlemlerin hükümsüz olacağını dikkate alırsak görevli olmayan mahkemenin yapmış olduğu sorgunun da hükümsüz olduğunu söyleyebiliriz⁵¹. Hükümsüz olan bu işlemin tekrar edileceğini düşünürsek

⁵¹ Görevli olmayan mahkemelerin yapmış olduğu işlemlerin yok hükmünde olduğun dair bkz. KUNTER-YENİSEY-NUHOĞLU, s.231. Ancak Yargıtay bu işlemleri yok olarak değerlendirmemektedir: "Görevsiz mahkemece yapılan işlemlerin, tekrarlanması olanağı bulunmayanlar dışındakilerin, görevli mahkemece yeniden usulüne uygun olarak yapılması zorunludur. Bu zorunluluk duruşmanın sözlülüğü, kanıtların doğrudan doğrualığı ve adil yargılanma ilkesinin doğal sonucudur. Ancak 7. maddedeki hükümsüzlük ifadesini, yok anlamında değil, adil bir yargılama için tekrarlanma

sanığın sorgusunun yeniden yapılması söz konusu olacaktır ki bu durumda da süresi içinde yetkisizlik iddiası ileri sürülebilecektir. Netice olarak örnek olay açısından Konya Asliye Ceza Mahkemesi hem görevsizlik hem yetkisizlik kararı vererek dosyayı Ankara Ağır Ceza Mahkemesine gönderebilecektir.

IV. BAĞLANTILI DAVALARIN BİRLEŞTİRİLMESİNDE YETKİ VE GÖREV SORUNU

Birden fazla dava arasında CMK kapsamında belirlenmiş bağlantının varlığı halinde bu davaların birleştirilmesi görev ve yetki kurallarının istisnasını teşkil etmektedir⁵². Bağlantıya ilişkin olarak CMK 8 vd. maddelerinde düzenleme yer almaktadır. Bu kapsamda bir kişinin birden fazla suçtan sanık olması, bir suçta birden fazla sanığın bulunması, suçun işlenmesinden sonra suçluyu kayırma, suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme fiillerinin işlenmiş olması bağlantının varlığını göstermektedir (CMK m.8). CMK m.11 de ise mahkeme, bakmakta olduğu birden çok dava arasında bağlantı görürse, bu bağlantı 8. maddede gösterilen türden olmasa bile, birlikte bakmak ve hükme bağlamak üzere bu davaların birleştirilmesine karar verebileceği düzenlenmektedir.

Bağlantının varlığı durumu soruşturma evresinde fark edilmiş olursa savcı tek bir iddianame düzenleyerek yüksek görevli mahkemede kamu davasını açabilecektir (CMK m.9). Aynı savcı tarafından yürütülen bağlantılı suçların soruşturulması açısından bir sorun bulunmamaktadır. Ancak farklı yargı

olanağı var ise yenilenmelidir şeklinde anlamak ve yapılan işlemlerin bizzat o mahkeme huzurunda yapılmasının zorunlu olup olmadığı ölçüsüyle değerlendirilmesi gerektiğine” YCGK. 06.05.2008, E. 2008/1-90, K.2008/100

⁵² Konuya ilişkin olarak bkz. ÜNVER-HAKERİ, s.195 vd.; CENTEL-ZAFER, s.564 vd.; ŞAHİN, s.92 vd.; TOROSLU-FEYZİOĞLU, s.60 vd.; ÖZTÜRK-ERDEM, s.289 vd.; TURHAN, s.336 vd.

çevrelerinde farklı savcılar tarafından birbirleriyle bağlantı bulunan suçlara ilişkin soruşturma işlemlerinin yürütülmesi durumunda savcıların kendi aralarında anlaşarak hangisi tarafından davanın açılacağı hususunda anlaşmaları gerektiği ifade edilmektedir⁵³. Burada savcılar arasında yetki uyuşmazlığı çıktığında nasıl davranılacağı hususu akla gelebilecektir. Bu problemin çözümü CMK m.161/7’de yer almaktadır. Buna göre: “Yetkisizlik kararı ile gelen bir soruşturmada Cumhuriyet savcısı, kendisinin de yetkisiz olduğu kanaatine varırsa yetkisizlik kararı verir ve yetkili savcılığın belirlenmesi için soruşturma dosyasını, yargı çevresinde görev yaptığı ağır ceza mahkemesine en yakın ağır ceza mahkemesine gönderir. Mahkemece bu konuda verilen karar kesindir”.

Ceza uyuşmazlığının hem görev hem yer bakımından farklı mahkemelerin yetki alanına girmesi durumunda yine savcıların anlaşarak yüksek görevli mahkeme tarafından ceza davasına bakılmasının sağlanabileceği ifade edilmektedir⁵⁴.

Kovuşturma aşamasında ise kamu davasının birleştirilmesi bakımından ikili bir değerlendirme yapılması gerekmektedir. Aynı yargı çevresindeki iki mahkeme arasında bu şekilde bir bağlantının varlığı anlaşılırsa yüksek görevli mahkeme tarafından davaların birleştirilmesi yönünde karar verilebilecektir (CMK m.10). Bu açıdan mahkemeler arasında bir uyuşma şartı aranmamaktadır. Farklı yargı çevresinde bulunan mahkemelerde görülen davalar açısından bağlantının varlığı durumunda ise cumhuriyet savcılarının istemlerine uygun olmak koşuluyla, mahkemeler arasında oluşacak uyuşma üzerine, bu davaların hepsi veya bir kısmı bu mahkemelerin birinde birleştirilebilir. Mahkemeler arasında bir uyuşma oluşturulamazsa, Cumhuriyet savcısı veya sanığın istemi üzerine ortak yüksek görevli mahkeme birleştirmeye gerek olup

⁵³ CENTEL-ZAFER, s.570.

⁵⁴ CENTEL-ZAFER, s.570

olmadığına ve gerek varsa hangi mahkemede birleştirileceğine karar verir (CMK m.16).

Bağlantılı ceza davalarının birleştirilmesinde sorun oluşturan husus kovuşturma aşamasına geçildikten sonra farklı yargı çevrelerindeki ve görev açısından da farklı olan iki mahkeme arasında bağlantılı ceza davasının bulunması durumunda nasıl davranılacağı şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Konuyu bir örnekle açıklamak gerekirse; A, Antalya'da karısına şiddet uygulamış ve daha sonraki bir tarihte Konya'da karısını öldürmüştür. Bu durumda kasten yaralamadan dolayı Antalya Asliye Ceza Mahkemesinde kamu davası açılmış, kasten öldürmeden dolayı da Konya Ağır Ceza Mahkemesinde kamu davası açılmıştır. Konya Ağır Ceza Mahkemesi burada bir kişinin birden fazla suçtan dolayı sanık olması dolayısıyla bağlantının bulunduğunu bundan dolayı da dosyaların kendi bünyesinde birleştirilmesini talep etmiştir. Belirtilen olay açısından CMK m.10 kapsamında yüksek görevli mahkeme olan Konya Ağır Ceza Mahkemesi doğrudan doğruya davaları birleştirebilecek midir? Yoksa CMK m.16 kapsamında mahkemelerin bu konuda uyuşması, uyuşamamaları durumunda da ortak yüksek görevli mahkeme tarafından davaların birleştirilip birleştirilemeyeceği hususunun tespiti mi gerekmektedir? Mevcut hukuksal düzenlemeler dikkate alındığında bir birleştirme işleminin varlığı söz konusu olacaksa bunun üst dereceli mahkemede yapılması gerektiği hususu mutlak nitelik taşımaktadır⁵⁵. Ancak burada sorun, mahkemelerin birleştirmeye gerek olup olmadığı hususunda anlaşamamaları durumunda karşımıza çıkacaktır. Bu durum kanaatimizce yine CMK m.16/3 kapsamında çözümlenmeli ve ortak yüksek görevli mahkeme tarafından birleştirmeye gerek olup olmadığı hususu değerlendirmeye tabi tutulmalıdır. Ancak konuya ilişkin olarak kanun hükümlerinin paralel hale getirilmesi sorunu en sağlıklı şekilde çözme yöntemi

⁵⁵ ÜNVER-HAKERİ, s.200.

olacaktır. Bu çerçevede CMK m.16/3'e paralel olarak ortak yüksek görevli mahkeme tarafından birleştirmeye gerek duyulup duyulmadığı hususunun değerlendirilmesi gerekliliği CMK m.10'a ilave edilmelidir.

SONUÇ

Görev kuralları kamu düzenine ilişkin olduğu için bu kurallar çerçevesinde belirlenmiş mahkemelerin kendi görev alanlarına giren davalara bakmaları zorunludur. Bu kapsamda güvencenin sağlanabilmesi için görev kuralları 5235 sayılı kanun tarafından düzenlenmiştir. 5235 sayılı kanun mahkemelerin görevlerini belirlerken cezaların miktarının yanı sıra cezaların türlerine göre de mahkemeler arasında görev dağılımı yolunu tercih etmiştir. Doktrinde bu durum mahkemeler arasında görev uyumsuzluklarının doğmasına neden olması ve mahkemelerin suçlar açısından uzmanlaşmasını engelleme ihtimali dolayısıyla haklı olarak eleştirilmektedir. Kanaatimizce burada sadece ceza miktarlarının mahkemelerinin görevlerinin belirlenmesi açısından kriter olarak belirlenmesi yeterli olacaktır. Aksi durum mahkemeler arasında görev uyumsuzluklarının doğmasına yol açabileceği gibi, ceza mahkemelerinin bakmış oldukları davalarda uzmanlaşmaları isteğinin de önüne geçilmesine neden olabilecektir.

Mahkemelerin görev dağılımının yapılmasında nitelikli hallerin etkisi de uygulamada sorun oluşturabilecek niteliktedir. Doktrinde bu soruna çözüm olarak orantısız artışa neden olan nitelikli halde asıl suçun cezasının dikkate alınarak görevli mahkemenin belirlenmesi; bizzat ceza tayin edilen nitelikli hallerde ise bu nitelikli halin dikkate alınarak görevli mahkemenin belirlenmesi görüşü ortaya konulmuştur. Ancak kanaatimizce burada 5235 sayılı kanununun 14. maddesinde yer alan "Mahkemelerin görevlerinin belirlenmesinde ağırlaştırıcı

veya hafifletici nedenler gözetilmeksizin kanunda yer alan suçun cezasının üst sınırı göz önünde bulundurulur” hükmü dikkate alınarak görevli mahkemenin belirlenmesinde sadece temel suçun esas alınması gerekmektedir.

Görev konusunda özel bir başka husus da TCK m. 19 kapsamında yabancı ülke kanunlarında suç için öngörölmüş cezanın üst sınırının dikkate alınacağı durumlarda görevli mahkemenin belirlenmesi açısından da yabancı ülke kanunlarının dikkate alınıp alınmayacağıdır. Bu açıdan kanaatimizce yabancı kanunların sadece ceza miktarı açısından etkili olduğu kabul edilmeli bunun dışında hukuk düzenine herhangi bir etkisi kabul edilmemelidir.

Mahkemenin vermiş olduğu görevsizlik kararına karşı itiraz yoluna gidilebileceğini düzenleyen CMK m.5/2 hükmü de sorun oluşturabilecek niteliktedir. Bu açıdan örneğin görevsizlik kararı veren sulh ceza mahkemesinin bu karara karşı itiraz yoluna başvurulduğunda bu itirazı incelemeye yetkili merci asliye ceza mahkemesidir. Asliye ceza mahkemesi aynı zamanda görev uyuşmazlığının tarafı da olacağı için itirazın kabulü yönünde karar vermesi durumunda otomatik olarak kendisinin görevsizliğine karar vermiş olacak ve tekrar görevli mahkeme olarak değerlendirilemeyecektir. Bu açıdan CMK’da yer alan görevsizlik kararına karşı itiraz başvurusuna ilişkin hükmün kaldırılması yerinde olacaktır.

Görev açısından mahkemeler arasında uyuşmazlık çıkması durumunda CMK m.4/2’de ortak yüksek görevli mahkemenin bu uyuşmazlığı gidereceği düzenlenmiştir. 5235 sayılı kanununun 37/2. maddesinde bölge adliye mahkemelerinin ceza dairelerinin yargı çevreleri içerisinde bulunan adli yargı ilk derece ceza mahkemeleri arasındaki yetki ve görev uyuşmazlıklarını çözüme görevinin olduğu belirlenmiştir. Bu açıdan bölge adliye mahkemelerinin

faaliyete geçmeleri durumunda ortak yüksek görevli mahkeme sıfatıyla görev uyuşmazlığını çözmesi için ağır ceza mahkemelerine başvurulamayacaktır.

Görev konusu iddianamenin hazırlanmasının ardından sunulacağı makamı da doğrudan ilgilendirmektedir. Mahkeme görevli olmadığı gerekçesiyle kendisine sunulan iddianameyi iade edebilecek midir? sorusuyla karşı karşıya kalınması muhtemeldir. Bu açıdan her ne kadar suçun hukuki nitelendirmesi nedeniyle iddianameyi iade edemeyecekse de, savcının yaptığı nitelendirme kapsamındaki suç kendi görev alanına girmiyorsa iddianameyi iade edebilecektir.

Yer bakımından yetkili mahkemenin belirlenmesinde temel kural olarak suçun işlendiği yer esas alınabilecektir. Ancak hareketin yapıldığı yer ile neticenin meydana geldiği yer farklı ise nasıl davranılması gerektiği hususunda kanunumuzda bir düzenleme bulunmamaktadır. Doktrinde hareketin yapıldığı yer mahkemesinin yetkili kılınması gerektiği yönünde görüşler olduğu gibi neticenin gerçekleştiği yer mahkemesinin de yetkili olması gerektiği yönünde görüşler de bulunmaktadır. Ancak kanaatimizce konunun kanuna bir hüküm konularak açıklığa kavuşturulması yerinde olacaktır.

Yetki konusuyla ilgili problem oluşturabilecek önemli bir husus CMK m. 12/5 kapsamında yer alan görsel veya işitsel yayının mağdurun yerleşim yerinde ve oturduğu yerde işitilmiş veya görülmüş olması durumunda o yer mahkemesinin yetkili olması yönündeki düzenlemedir. İlgili hükmün yayının kapsama alanı olarak düzenlenmesi yerinde olacaktır.

CMK m.6 kapsamında suçun hukuki niteliğinin değiştiğinden bahisle dosyayı alt dereceli mahkemeye gönderme imkanı ortadan kaldırılmıştır. Bu hükmün TMK m.10 kapsamında görevli mahkemeler açısından geçerliliğinin değerlendirilmesi gerekmektedir. Kanaatimizce TMK kapsamında görevli ağır

ceza mahkemeleri ile genel ağır ceza mahkemeleri arasında bir astlık üstlük ilişkisi-hiyerarşi söz konusu olmaması dolayısıyla dosya genel ağır ceza mahkemesine gönderilebilecektir.

Farklı yerlerde bulunan ve farklı görev alanlarındaki mahkemelerde bağlantılı ceza davalarının görülmesi durumunda mahkemelerin birleştirme hususunda anlaşamamaları durumunda mevcut hukuksal durum açısından kanaatimizce CMK m. 16/3 kapsamında ortak yüksek görevli mahkeme tarafından birleştirmeye gerek olup olmadığı hususu değerlendirilmelidir.

KAYNAKÇA

CENTEL, Nur-ZAFER, Hamide, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 7. Bası, İstanbul 2010

EREM, Faruk, *Ceza Usulü Hukuku*, Beşinci Bası, Ankara 1978

FEYZİOĞLU, Metin, “5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu Hakkında Bazı Tespit ve Değerlendirmeler”, TBBD, S.62, 2006

HAKERİ, Hakan, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 14. Baskı, Ankara 2012

<http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.htm> Ziyaret tarihi: 06.02.2013

KOCA, Mahmut-ÜZÜLMEZ, İlhan, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 5. Baskı, Ankara 2012

KUNTER, Nurullah-YENİSEY, Feridun-NUHOĞLU, Ayşe, *Muhakeme Hukuku Dahı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku*, 17. Bası, Birinci Kitap, İstanbul 2009

- ÖZBEK, Veli Özer-KANBUR, Nihat-DOĞAN, Koray-BACAKSIZ, Pınar-TEPE, İlker, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 3. Bası, Ankara 2012
- ÖZGENÇ, İzzet, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 8. Bası, Ankara 2012
- ÖZTÜRK, Bahri-ERDEM, Mustafa Ruhan, *Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku*, 12. Baskı, Ankara 2008
- ŞAHİN, Cumhur, *Ceza Muhakemesi Hukuku I*, Ankara 2012
- ŞAHİN, Cumhur, *Ceza Muhakemesi Kanunu Gazi Şerhi*, Ankara 2005
- TOROSLU, Nevzat-FEYZİOĞLU, Metin, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, Ankara 2009
- TURHAN, Faruk, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, Ankara 2006
- TURHAN, Faruk-AKGÜL ALTIKAT, Meliha-ALTIKAT, Abdurrahim-SÖYLEMİŞ, Tarık, “6352 Sayılı Kanunla Kurulan Özel Yetkili Bölge Ağır Ceza Mahkemelerinin Yapısı, Yetkileri ve Uygulanacak Olan Soruşturma ve Kovuşturma Usulleri”, S.D.Ü. Hukuk Fakültesi Dersigi, C.2, S.1, 2012
- ÜNVER, Yener-HAKERİ, Hakan, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 8. Baskı, C.I, Ankara 2013
- YALVAÇ, Gürsel, *Ceza ve Yargılama Hukuku Yasaları, T.C. Anayasası, TCK, CMK, CGTİK ve İlgili Mevzuat*, 2. Baskı, Ankara 2012.
- YURTCAN, Erdener, *Ceza Yargılaması Hukuku*, 12. Bası, İstanbul 2007